

POSTANOWIENIE

31 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 31 lipca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku S.G.

z udziałem L.C., R.A.C., Z.L., Z.Ł., A.P., K.P., S.D., C.W., J.W., K.B., W.B., L.L.,
B.M., H.W., A.W., W.B., S.P. – P.G.W.W.P., R.M., H.B.-W.

o ustanowienie drogi koniecznej,

na skutek skargi kasacyjnej Z.L., A.P., K.P., C.W., J.W., L.L., R.M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z 18 sierpnia 2022 r., II Ca 586/22,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od skarżących Z.L., A.P., K.P., C.W., J.W., L. L. i
R.M. na rzecz uczestniczki A.W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści)
złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z
odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za
czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia skarżącym odpisu
niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 1 kwietnia 2022 r. Sąd Rejonowy w Bielsku Białej orzekając na wniosek S.G. ustanowił na rzecz każdorazowych właścicieli i posiadaczy nieruchomości położonej w S. stanowiącej własność S.G. składającej się z działek nr (...), objętej księgą wieczystą [...], służebność drogi koniecznej

obciążającą i biegnącą po nieruchomościach w sposób opisany szczegółowo w punkcie 1 a-g za wynagrodzeniem zasądzonym na rzecz uczestników w kwotach określonych w punktach 2 a-1, płatnym w terminie 14 dni od uprawomocnienia orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku opóźnienia w terminie płatności. Ponadto, upoważnił wnioskodawczynię do przeniesienia ogrodzenia na działce nr (...) na własny koszt – zgodnie ze sztuką budowlaną, celem umożliwienia urządzenia drogi koniecznej zgodnie z wariantem I służebności opracowanej 24 kwietnia 2020 r. przez biegłego sądowego z zakresu geodezji W.B. w załączniku do opinii stanowiącym integralną część postanowienia w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia orzeczenia.

Postanowieniem z 18 sierpnia 2022 r., uzupełnionym postanowieniem z 4 kwietnia 2023 r., Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej orzekając na skutek apelacji uczestników Z.L., A.P., K.P., C.W., J.W., L.L., B.M., M.W. i R.M. - zmienił postanowienie Sądu Rejonowego, w ten tylko sposób, że zasądził od wnioskodawczyni tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności drogi koniecznej na rzecz każdego z uczestników kwoty szczegółowo wskazane w sentencji; w pozostałej części apelację oddalił i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Od postanowienia Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną złożyli uczestnicy Z.L., A.P., K.P., C.W., J.W., L.L. i R.M.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołali się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c.

W ocenie skarżących, w niniejszej sprawie doszło do nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji z uwagi na orzekanie przez ten Sąd w składzie jednoosobowym.

Ponadto, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na fakt, że wytyczony przez Sąd przebieg drogi koniecznej jest nieracjonalny oraz wiąże się z istotnym obciążeniem nieruchomości sąsiednich oraz nadmierną ingerencją w prawo własności.

Uczestniczka A.W. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Wnioskodawczyni S.G. w piśmie z 25 lipca 2023 r. wniosła o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Sąd Najwyższy nie dopatrył się podstaw do przyjęcia skargi do rozpoznania z uwagi na nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji z uwagi na rozpoznanie sprawy przez ten Sąd w składzie jednoosobowym.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego kwestia niedostatecznie legitymowanego i nieproporcjonalnego - w świetle art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - obniżenia standardu ochrony sądowej przez odstąpienie od kolegalności orzekania w sądzie drugiej instancji została wyjaśniona w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasadzie prawnej – z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, w której przyjęto, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19,

innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne do ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia - brak tego ograniczenia byłby bowiem niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłby do nadwyrężenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa - nie znajduje zatem zastosowania w badanej sprawie, w której Sąd Okręgowy orzekał w składzie jednoosobowym w dniu 18 sierpnia 2022 r. i w dniu 4 kwietnia 2023 r., a zatem przed datą podjęcia uchwały.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej - w zakresie w jakim został oparty na przesłance kasacyjnej o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Wszystkie kwestie, na których skarżący opierają twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, były przedmiotem

ustaleń i rozważań Sądu drugiej instancji. Sąd Okręgowy przytoczył podstawę faktyczną i prawną swojego rozstrzygnięcia, wskazał z jakich przyczyn akceptuje stanowisko Sądu pierwszej instancji oraz odniósł się do zarzutów apelacji. Nie można stwierdzić, by sformułowane przez ten Sąd wnioski były w oczywisty sposób nieprawidłowe, zgodnie z opisanym wyżej rozumieniem przesłanki oczywistej zasadności skargi. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy jego ferowaniu uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie stwierdzano, że „odpowiedniość” dostępu do drogi publicznej jest pojęciem relatywnym i ocennym, w związku z czym decydujące znaczenie w sprawie o ustanowienie służebności drogi koniecznej mają okoliczności faktyczne konkretnej sprawy, z uwzględnieniem konieczności należytego wyważenia interesów wnioskodawcy (właściciela nieruchomości mającej stać się władnącą) i właścicieli nieruchomości, które mają być obciążone służebnością. Elastyczność unormowania art. 145 k.c. pozostawia sądowi znaczną swobodę w kształtowaniu treści służebności oraz pozostawia możliwość dostosowania decyzji do konkretnych czynników stanu faktycznego. Droga konieczna powinna być przeprowadzona w taki sposób, by z jednej strony uwzględnić potrzeby nieruchomości pozbawionej dostępu do drogi publicznej, z drugiej strony spowodować, jak najmniejsze obciążenie gruntów, przez które droga ma prowadzić. Innymi słowy ustanowienie drogi koniecznej powinno stanowić rachunek korzyści i strat wynikających z przeprowadzenia służebności w określony sposób dla właścicieli nieruchomości władnącej i obciążonej – godząc interesy właścicieli tych nieruchomości w taki sposób by możliwe było jednoczesne wykorzystanie obu nieruchomości w możliwie najszerszym zakresie (zob.m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 1974 r., III CRN 316/73, OSNC 1974, nr 11, poz. 197).

Motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia w którym Sąd Okręgowy przekonująco wyjaśnił – w wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym sprawy (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) - z jakich przyczyn wariant I przebiegu służebności drogi

koniecznej uważa za optymalny, nie wskazują by Sąd ten nie kierował się przyjętą w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładnią art. 145 k.c.

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie stosowania prawa, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz uczestniczki A.W. Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., oraz § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.). Sąd Najwyższy nie orzekał o kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz wnioskodawczyni, nie składała ona bowiem wniosku w tym przedmiocie.

[A.T.]

[a.ł.]